

De Worsteling

Overweging 20 oktober 2013 – Bert van der Meer

*“... Iemand zei dat hij constructief is,
niet zozeer optimistisch.
Dat hij daarmee steeds kan kijken wat je wèl hebt,
wat je wèl kunt.
En wat je daarmee kunt betekenen voor jezelf en voor de wereld.
Want het is niet alleen fijn als je een doel hebt,
het is ook erg nodig ...”*

Lector: Thea van Deijl

Eerste lezing: Genesis 32,22-31

Tweede lezing: 1 Koningen 19,19-21

Derde lezing: Lucas 18,1-8

Welkom en inleiding

Welkom als je hier voor het eerst bent. Welkom als je vaker komt. Welkom als je geen zondag overslaat. Welkom op deze herfstige zondag 20 oktober. De natuur is in beweging, bereidt zich voor op de winter. De wind blaast de regenwolken van de Noordzee zo over de hemel in Amsterdam. Een koude windvlaag raakte me toen ik hier voor de Duif over straat liep en een huivering trok door me heen. Ik zag dat diezelfde windvlaag verderop een blad greep dat zwierend door de zondag zweefde.

Vandaag is het koor er niet en ook geen Irina of Evelina aan de piano. Wel zijn hier Rachel Koomen en Hans van 't Schip. Van harte welkom! Met een aantal prachtige ballads, luisterliedjes, versterken ze deze viering. Ik heb de liederen en de vertaling in het boekje gezet. Het zijn sterke teksten die aansluiten bij het thema van vandaag.

We hebben het vandaag over de worsteling. Ik ben in Zeeland opgegroeid. De lijfspreuk van Zeeland is Luctor et Emergo wat betekent “ik worstel en kom boven”. Het plaatje dat daarbij hoort is een leeuw die boven de golven uitstijgt. Die leeuw komt straks nog terug in het tweede lied dat Rachel zingt. En het beeld dat ik erbij heb is de worsteling die je als fietser met tegenwind moet maken om bovenop de vele dijken in Zeeland te komen. Niet voor niets kwamen er goede wielrenners uit Zeeland: Jan Raas, Cees Priem. Met tegenwind kweek je karakter.

We lezen vandaag uit Genesis. Jakob worstelt daarin met “de ander” en in eerdere vertalingen is dat “een man” of “een engel” zoals op de voorkant van het boekje. Het is een interessante lezing die vraagt om wat tekstverklaring. We lezen ook uit Koningen, de roeping van Elisa. En we lezen Lucas, over de noodzaak om altijd te bidden en niet op te geven.

Tot slot wil ik nog even de voorbereiding voor deze dienst in herinnering roepen. Die was namelijk anders dan anders. Normaal doen we die in het Hemeltje, hier achter me, in de gewelven van de kerk. Nu hebben we, op verzoek van Liesbeth, de vrouw van Jan, de voorbereiding voor deze dienst gedaan in

Jans verpleeghuis aan de Overtoom. Daar hebben we het gehad over de worstelingen in ons leven. En er was er een die zei: “worstelingen? Dat ken ik eigenlijk niet” en toen wist ik: ik heb nog wat te leren. Daarover wil ik graag met u nadenken. Ik wens ons een goede dienst.

Overweging

Ik had u beloofd dat ik een stukje zou schriftverklaren over de worsteling van Jakob. Allereerst wil ik u iets aan perspectief geven. In het gedeelte dat voorafgaat aan In het stuk dat we lezen. Twintig jaar is Jakob bij Laban gebleven, een Arameër, heeft zijn vee verzorgd, zijn kinderen grootgebracht. Laban heeft zijn loon echter steeds veranderd (hij is dus onbetrouwbaar gebleken) en in een droom heeft de Eeuwige aan Jakob gevraagd om terug te gaan naar Kanaän, naar zijn vader Isaak. Dat heeft hij gedaan, met medeneming van vee en zonen en dochters van Laban, een grote stap. Laban jaagt hem achterna en toch lukt het Jakob om tot een vergelijk te komen met Laban. Dat was natuurlijk reuze spannend. Vervolgens komt hij te weten dat zijn broer Esau hem tegemoetkomt met vierhonderd man. Jakob stuurde hem vee om hem gunstig te stemmen want hij is bang dat Esau hem en zijn familie zal neerslaan.

Godservaring

Dan komt de passage die we lezen. Hij trekt een rivier over en als iedereen en alles aan de overkant is, blijft hij achter en vecht er iemand met hem. Er zijn een aantal elementen die wijzen op een Godservaring: hij is alleen, hij praat met degene die zijn naam niet zegt en deze zegent hem. Andere elementen zijn bijzonder hierbij: hij treft zijn opponent 's-nachts, in het duister, en als het licht wordt vraagt diegene om hem te laten gaan. God wordt doorgaans geassocieerd met licht of vuur, niet met duister. God is verder fysiek aanwezig; Jakob worstelt met hem. En God raakt hem aan en Jakob is kreupel. Dat kennen we ook niet zo in de Bijbel.

De worsteling van Jakob komt niet op een willekeurig moment; Jakob is zijn net eigen weg gegaan, hij moet kiezen, niet alleen voor hemzelf, maar ook voor zijn hele gezelschap, de dieren en de mensen, iedereen die met hem meetrekt. En hij moet offers brengen om vooruit te komen. Spanning doorstaan, blijven nadenken, vee schenken om een tegenstander gunstig te stemmen. Dat is niet niks!

Jakob is bij Laban eerst in dienst geweest en dan gaat hij zijn eigen weg. Je zou kunnen zeggen dat hij van loondienst naar zelfstandige gaat. Of beter: van voorman naar ondernemer, want hij is niet alleen op pad. Zo'n overgang vraagt veel verantwoordelijkheidsgevoel en ik denk dat de worsteling daarover gaat. Kan Jakob zijn eigen weg vinden?

Shackles

In het openingslied van vandaag, Shackles van Mary Mary, wordt verhaald van ketenen die de voeten beletten om te dansen. Rachel zong “Hoe ik ook zoek in mijn geest, ik kan gewoon geen reden vinden om te geloven vinden dat ik los kan breken. Want ik ben al zo lang geketend geweest dat ik voel dat de hoop is vervlogen.” Als je die ketenen figuurlijk neemt gaat het over een leven dat je achter je wilt laten. En je vraagt de Eeuwige om je daarbij te helpen. Het is een worsteling, net als bij Jakob.

In 'read all about it' dat Rachel zong voor het evangelie is voor een andere insteek gekozen. Je moet je stem laten horen. “Je hebt een leven lang vastgezet in stilte, bang dat je iets verkeerd zou zeggen. Als niemand je ooit hoort, hoe gaan we je dan kennen?”. Je bent hier op aarde met een opdracht en daar moet je niet voor weglopen. Zet het maar in alle kranten, dan kan iedereen het lezen. “Kom op”!

Keuzes

Hoe is het met onze worsteling? Ik heb me lang gekoesterd in banen; het ondernemerschap leek me veel te eng, te onzeker, te veel keuzes moeten maken. En ik dacht dat ik ook niet zo'n behoefte had om mijn eigen geluid te laten horen in deze wereld. Nou, dat heb ik geweten! Ik kon steeds minder van mezelf kwijt in de banen die ik had. Uiteindelijk ben ik, een beetje per ongeluk, voor mezelf begonnen. En inmiddels, na 1,5 jaar, loopt mijn praktijk heel aardig. Wat een vrijheid heeft me dat gegeven!

Vrijheid om zaken precies zo aan te pakken als ik het wil. Te werken voor wie ik wil werken. En in plaats van onzekerheid vond ik mogelijkheden die ik kon benutten, klanten die ik kon bedienen, verbanden die ik kon leggen.

Worsteling

En elke dag is er ook wel weer iets waar ik mee worstel. Nu ik het drukker heb worstel ik met de indeling van tijd en met de vraag of ik een klus aan moet pakken, wat ik zelf moet doen en wat ik uitbesteed in welke volgorde ik een en ander afwerk en hoe ik op de meest efficiënte manier mijn tijd gebruik. Dat leert me veel over mezelf. Dat ik kan groeien in de indeling van mijn werk en mijn tijd. En ik vind het geweldig dat me dat gegeven is.

Hoe is dat met jou? Worstel je wel eens?

Misschien worstel je wel eens met je werk, zoals ik, met de vraag of het zinnig is wat je doet en hoe je het doet. Ik was afgelopen donderdag op de school van mijn kinderen en daar gaf ik een presentatie over de medezeggenschapsraad. De opkomst op de avond was laag, er zaten bijna allemaal dezelfde ouders als vorig jaar, toen ik bijna dezelfde presentatie gaf. Ik heb me een onbewaakt moment afgevraagd wat het ertoe deed. Alleen ging het over de school van mijn kinderen. En als ik het over mijn kinderen heb, jullie weten dat van me, dan brandt er een vuurtje in me. En dus had het zin. En gelukkig waren er ouders die dat na mijn presentatie aan mij bevestigden.

Misschien worstel je met je leeftijd. Mijn dochter Lisa, ze is zeven, worstelt ook met haar leeftijd. Ze zou graag iets ouder zijn, want dan kan ze met technische Lego spelen en die is veel interessanter, denkt ze.

Constructief

Misschien vind je het lastig dat je doordat je ouder wordt minder kunt of minder uithoudingsvermogen hebt. In de voorbereiding zei iemand dat hij constructief is, niet zozeer optimistisch. Dat hij daarmee steeds kan kijken wat je wel hebt, wat je wel kunt. En wat je daarmee kunt betekenen voor jezelf en voor de wereld. Want het is niet alleen fijn als je een doel hebt, het is ook erg nodig.

Worstelen of tobben doen we allemaal wel eens, denk ik. En het kan ook anders. Als je ziet waar je bestemming ligt. Zoals we lazen van Elisa. Elia komt langs, gooit hem een mantel om, hij zegt: ik kom zo, even afscheid nemen van mijn ouders. Dan slacht hij zijn ossen, zijn broodwinning, braadt het vlees en gaat met Elia mee. Wat een daadkracht! Je hebt ook vast wel eens ervaren dat je op intuïtie voor een oplossing koos en dat dat helemaal goed bleek te zijn. Zo enthousiast kan ik daarvan worden!

Misschien is dat wel de les van vandaag: de worsteling is een uitnodiging om te groeien. In je geloof in je bestemming, je geloof in de toekomst, in je geloof in de ander of in het geloof in jezelf. En als je je perspectief gevonden hebt, hou dan vol en jaag het dan na met alle energie die je in je hebt. Want het is die inspiratie die ons voortdrijft.

En je moet volhouden, want het zou jammer zijn als je dat niet deed. Want hoe moeilijk het ook is, het wordt altijd weer ochtend en dat is de moeite waard.

Ik begon het welkom in deze dienst met “Luctor et emergo” – ik worstel en kom boven.

Dat worstelen hoeft je alleen niet alleen te doen: Deze vuist op deze vuist – deze vuist op deze vuist – deze vuist op deze vuist – en zo klim ik naar boven

